

2021

NASJONALPARK MAGASINET

REISA NASJONALPARK

**NATUR OG
FRILUFTSLIV**

TROMSØ ARKTISK-ALPINE BOTANISKE HAGE

VILLAKSEN I REISAEELVA

VANDRE ALENE

ARBEID OG FRITID PÅ REISAFJORDEN

VELKOMMEN INN

I REISA NASJONALPARK

Sommeren banker for alvor på døra og det blir grønnere for hver dag som går! Vi som står bak merkevaren Reisa nasjonalpark (Reisa nasjonalparkstyre, Halti nasjonalparksenter og Storslett nasjonalparklandsby) gir ut dette magasinet for å inspirere våre lesere til en aktiv og opplevelsesrik sommer.

Reisa nasjonalpark har blitt et solid varemerke for Nordreisa, og hele regionen. Vi er stolte over det, og som i alle andre norske nasjonalparker

ønsker vi alle velkommen inn. Vi vil vise fram våre naturverdier og gi folk anledning til å oppleve det flotte vi har.

Samtidig er vi opptatte av at det skal være bærekraft i alt vi gjør, slik at Reisa nasjonalpark er like flott i framtiden som i dag. Det er en oppgave vi alle må ta del i! Vi oppfordrer alle brukere og besøkende til å bruke naturen varsomt, da når vi målet om bærekraftig naturbruk.

Naturen vår er åpen 24/7, hele året – og du kan velge turer og ruter som er enkle, nære og raske, eller du kan pakke sekken og ta en lengre vandring over flere dager. Uansett tror vi at du finner noe som passer og gir deg gode opplevelser og minner. Her i Nasjonalparkmagasinet trekker vi fram noe av det flotte som Nordreisa og Nord-Troms kan by på, fra fjord til fjell og vidde. Og det finnes mye mer der ute. Vi ønsker deg en riktig god sommer!

Foto: Magnus Rismyhr

TURTIPS

Lytt mer enn du snakker – hør på naturens lyder.

Ta en liten sving utenom stien av og til – du vil alltid finne noe nytt.

Trø varsomt der du ferdes og ta med deg alt hjem igjen.

Bruk god tid på turen, ha med nok klær og mat.

Har du synspunkter på bruk og forvaltning av Reisa nasjonalpark? Ta gjerne kontakt med oss via e-post, telefon eller kom innom Halti for å snakke med oss. En god dialog med brukere er viktig for å få en god forvaltning.

Og igjen; Velkommen inn!

OVI RAISHIIN – DØRA INN TIL REISADALEN

Her finner du nasjonalparksenterets informasjonspunkt og utendørs besøkssenter i Reisdalen, ca 47 km fra Storslett. Vi har plassen åpen for besøkende hele året, og i tiden fra midten av juni til midten av september hvert år har vi bemanning på stedet til faste dager. Som regel vil du finne oss her oppe hver tirsdag, torsdag og fredag på dagtid.

På Ovi Raishiin kan du som privatperson fritt benytte våre bord, benker og bålplasser så langt de er ledige. Organiserte grupper og bedrifter må kontakte oss før besøk. Rundt på området er det plakater og oppslag med kart, informasjon og turtips for både korte og lange turer. Vi har ryddige og gode toalett og holder orden på området.

Inne på området kan man ikke nyte alkohol eller ha med seg hunder.

Dersom du er ansvarlig for en gruppe, lag eller er en bedrift, kan du bestille et besøk hos oss for en dag eller noen timer. Vi ordner da med ekte bålkafe, informasjon og veiledning om Reisa nasjonalpark, natur og kultur i området. I andre tilfeller har vi arrangement eller turer du kan melde deg på hvis det passer.

Hos oss er kaffen klar (nesten alltid) og vi snakker gjerne over et kart, en bok eller en brosjyre!

Vi ønsker deg velkommen inn på Ovi Raishiin!

**Reisa
nasjonalpark**

Utgiver:

Redaksjon:

Prosjektleder:

Forsidefoto::

Formgiving/grafisk produksjon:

Trykk:

Halti nasjonalparksenter, Reisa nasjonalparkstyre og Storslett nasjonalparklandsby

Marianne Bilden, Odd Rudberg, Nina Storm, Jan Fjære og Asgeir Kvalvåg Blixgård

Marianne Bilden

Rune Benonisen

Bjerkli Bilde&Design

Polaristrykk, Harstad

Trykket på miljøvennlig papir.

Fokus:

Frø fra sjeldne og truede planter i
Reisa Nasjonalpark samles inn for evig liv

Svartkurle (*Nigritella nigra*), Bálgesoivi, Rongadalen. Foto: Kristian Nyvoll

TROMSØ ARKTISK-ALPINE BOTANISKE HAGE

KRISTIAN NYVOLL

For mer enn 10 år siden ble det første initiativet tatt til innsamling av frø og stiklinger av de mest sjeldne artene i Nord-Norge, for sikringsdyrking i Tromsø arktisk-alpine botaniske hage. Med innsamlingstillatelse fikk jeg selv være med til Nordreisa og samle rosetter av nordlig-bergjunker (*Saxifraga paniculata subsp. laestadii*). De nærmeste forekomstene av denne spesielle

underarten er i fjellene ved Sulitjelma, deretter må man reise vest til Island, Grønland og Canada.

Forskning har påvist at de nordnorske forekomstene genetisk hører til de arktiske – nordamerikanske forekomstene. Bergjunker i Rogaland hører til en felles europeisk forekomst. I dette ligger det et mysterium – kan virkelig nordlig bergjunker ha overlevd istider her nord, eller har frø blitt spredt over is og hav fra Nord-Amerika?

*Svartkurle er truet
blant annet fordi
tradisjonell seterdrift med
beiting av kyr, sauer og
geit opphører.*

Tromsø arktisk-alpine botaniske hage. Foto: Kristian Nyvoll

Polarnyresoleie. Foto: Kristian Nyvoll

Foto: Rune Benónisen

Mollisfossen. Foto: Magnus Rismyhr

Tromsø arktisk-alpine botaniske hage

er en del av Tromsø museum – nå Universitets muséet, som igjen er en del av UiT Norges arktiske universitet. Dette er verdens nordligste botaniske hage.

Klimaet i Tromsø gjør det mulig å dyrke planter fra fjell over hele verden, i tillegg til arter som vokser i arktiske områder. Her kan folk komme og se levende planter som ellers er utilgjengelige og vanskelige å dyrke i varme lavlandsområder i respektive hjemland. Noen steder har de nedkjølte drivhus til dyrking av fjellplanter. Botanisk hage er ikke bare en vakker park, men består av plantesamlinger hvor hovedformålet er å drive forskning på levende planter. Nye arter har blitt beskrevet på grunn av dyrking i Tromsø.

Som en del av museet har vi også samlet inn mange gamle hageplanter fra Nord-Norge som vi søker å bevare for fremtiden. Nordlig-bergjunker var en av de første «ville» artene til bevaring, men med årene har det blitt 20 andre arter fra Nord-Norge og Svalbard.

Den mest eksklusive av disse er polarnyresoleie (*Ranunculus wilanderi*) kun kjent fra Kapp Thordsen på Svalbard. Innenfor en radius på 1 km vokser hele populasjonen med ca. 50-100 planter. Det finnes flere svarthvite-pandabjørner i Kina enn denne lille blomsten. En flokk med beitende reinsdyr kan utgjøre en vesentlig trussel for arten. Nå har vi sikringsdyrking av denne i Tromsø og antallet planter i verden er fordoblet.

Terreng og miljø endrer leveforhold

For planterarter kan det være flere årsaker til at de blir fredet eller føres som sårbare. Noen planter har en begrenset utbredelse med få lokaliteter.

Eksempel på dette er den fredede arten Finnmarks-jonsokblom (*Silene involucrata subsp. tenella*) som bare er registrert i 2 områder i Norge; langs Reisaelva og Alta-Kautokeinovassdraget. Siste registrerte observasjon er fra 2012 ved Reisaelva. Kraftutbygging i Altaelva ødela flere voksesteder.

Den vakre fredede orkideen Svartkurle (*Nigritella nigra*) vokser i Nordreisa, Oppdal, Røros og Gudbrandsdalen. Svartkurle er truet blant annet fordi tradisjonell seterdrift med beiting av kyr, sauer og geit opphører. I Tamokdalen vokste den tidligere i bakker hvor sau og geit beitet, men nå er disse dyrene borte og tette kratt av småbjørk har fortrenget orkideen. Hvor mange sauer og reinsdyr må til for å holde småskogen nede på lokaliteten i Nordreisa?

Økende mengder nedbør med kraftigere regnskyll gir i tillegg større fare for jordskred. Kan dette skje i lia med orkideene? Enkelte «høyfjellsarter» frykter man vil få sterkt reduserte vokseområder etter hvert som det blir varmere, her kan nevnes Isssoleie (*Ranunculus glacialis*), som ennå er vanlig i fjellet fra 800 meter og oppover. Dette gjelder i tillegg flere andre snøleiearter.

Finnmarks-jonsokblom. Foto: Kristian Nyvoll

Tromsepalmen som hoppet over hagegjærde

Menneskelig aktivitet som skogplanting, vei- og husbygging, drenering av rikmyrer, og plukking av blomster har gang etter gang ødelagt forekomster av sjeldne planter.

Ganske tilfeldig ble Svalbard formen av myrsildre (*Saxifraga hirculus subsp. compacta*) oppdaget ved Talvik i 2013. Det er så langt den eneste registreringen på fastlandet. Kort tid etterpå ble forekomsten ødelagt av anleggsmaskiner uten at det ble gjort noen forsøk berging med flytting og omplantning.

Introduksjon av fremmede plantearter kan også utgjøre en trussel. Både ved at de utkonkurrerer stedegne arter, eller at de danner hybrider med nærstående naturlige «søskenarter». Jeg håper hageeiere blir oppmerksomme på frøspredning og unngår dumping av hageavfall i naturen. Eksempler her er plantasjer med sitkagran, samt tromsøpalme og alaskalupin, som har hoppet over hagegjerdene her nord.

alperublom. Foto: Kristian Nyvoll

Fokus

Oppdatert rødliste i 2021

I følge internasjonale avtaler forplikter Norge seg til å ivareta og bevare sitt biologiske mangfold. I noen tilfeller innebærer det direkte fredning av sjeldne og utrydningstruede arter. Nasjonalparker og naturreservater er en annen verneform hvor leveområdene til artene bevares. Stadig nye områder får arealvern, likevel viser det seg at mange arter er i tilbakegang i Norge.

Nok et bevaringstiltak innbefatter innsamling av frø for lagring i frøbank, og kontrollert sikringsdyrking i botaniske hager. Hvilke arter bestemmes ut fra status i rødliste for sjeldne og truede plantearter. De første rødlistene ble utarbeidet på 80-tallet, og revideres nå jevnlig. Ny utgave ventes fremlagt innneværende år 2021.

Artene deles i 8 kategorier:

NE (ikke vurdert)
NA (ikke egnet)
LC (livskraftig)
DD (data mangler)
NT (nær truet)
VU (sårbar)
EN (sterkt truet)
CR (kritisk truet)

Rasmark. Foto: ???

“

Floraen i Nordreisa er rik med mange sjeldne arter! Røfflig ni fredede plante-arter vokser i kommunen, og enda flere er oppført i rødlista. Beskyttelse av den rike floraen er ført som verneformål både for nasjonalparken og flere av naturreservatene i kommunen. Reisa-væringene med gode plantekunnskaper og tilreisende botanikere har med jevn mellomrom gjort bemerkelsesverdige funn!

Nasjonalt innsamlings-prosjekt

Sikringsdyrking i botaniske hager har som mål å bevare truede arter under kontrollerte, og beskyttende forhold. Med sikringsdyrking må man også prøve å ivareta den genetiske variasjonen som finnes i populasjoner lokalt og regionalt.

I tillegg dokumenteres plantene med herbariebelegg og innsamlingsdata. Dette er et nasjonalt prosjekt og tilsvarende sikringsdyrking finner sted i de andre norske botaniske hagene i Trondheim, Oslo, Kristiansand, Stavanger og Bergen.

Prosjektet har med årene utviklet seg og blitt mer omfattende. Flere arter er i tillegg ført på rødlista. Sikringsdyrking er nødvendig for arter med dårlig frøsetting og raskt avtagende spireevne. Imidlertid er det arbeidskrevende og enkelt arter kan ha svært spesielle krav til jord og vekstforhold.

Dette er en utfordring, og i botanisk hage i Tromsø har vi bygd opp fjellandskap med forskjellig jordsmonn, med flater og bergsprekker, samt ur og rasmark for å kunne dyrke disse artene.

170 arter må samles inn

I tillegg til sikringsdyrking er en felles norsk frøbank etablert i Oslo. De botaniske hagene sender ut folk som samler inn frø til nedfrysing og langtidslagring, før det må kontrolleres at riktige arter er samlet inn. antallet planter i verden er fordoblet.

Frøene renses og deretter må spireevnen testes. Om frøene høstes for tidlig er de ikke modne og spiredyktige. Noen år kan det være insektsangrep, og istedenfor frøspirer klekkes det ut små larver. Ennå gjenstår innsamling av 170 arter for Nordland, Troms, og Finnmark.

Forsker på jakt etter brun stilk i skogen

Et overordnet mål med sikringsdyrkingen og frøbanken er at artene bevares slik at de kan oppformeres og tilbakeføres i natur hvor de har dødd ut eller er i ferd med å forsvinne.

I England var orkideen marisko (*Cypripedium calceolus*) så godt som utryddet i naturen, med kun én gjenstående plante. Med moderne oppformeringsmetoder kunne Kew botaniske hage oppformere mange planter med frø fra denne ene planten. Disse er nå plantet ut på flere gamle lokaliteter.

I Norge, nærmere bestemt på Lista, har et slikt tiltak allerede blitt satt i gang med utplanting av strandtorn (*Eryngium maritimum*) i strandsoner med åpen sand. Marisko er også fredet i Norge, og med innsamlingstillatelse satser vi på å samle inn frø av denne i Nordreisa.

Dette gjelder også svartkurle, nordlig-bergjunker, finnmarksjonsokblom, sibirnattfiol (*Lysiella oliganta*), kveinhavre (*Trisetum subalpestre*), griffelstarr (*Carex stylosa*) og flere andre ført på rødlista.

Innsamlingen skal utføres varsom; frøkapsler og aks skal stå igjen slik at naturlig spredning ennå kan skje. Det er både spennende og utfordrende. Selv med gode stedsangivelser som inkluderer GPS-koordinater kan det være meget vanskelig å finne en brun og vissen stilk med et frøhode! Andre ganger finner man bare blader og alle blomsterstilk er bitt av.

Uansett gleder jeg meg og har store forventninger – dette blir min første tur opp den vakre Reisadalen!

ARTSMANGFOLD

Blomsten og bien

Humler er en slekt av store, hårete insekter som tilhører biene. I Norge finnes 35 av verdens ca. 250 humlearter, som utgjør hele 14 % av verdens humlearter. Rundt en tredjedel av artene i Europa er i nedgang, og i Norge er fem humlearter på rødlista. 15 av Norges 35 humlearter har blitt registrert her i Nordreisa.

Humler og andre bier er nødvendige for at blomstrende planter skal kunne formere seg.

Det er flere ting man kan gjøre for å hjelpe humla, som å ha bievennlige planter i hagen hele sesongen, lage et insektshotell eller lage en humlekasse. Ikke sprøyt gift i hagen!

Last ned humleplakaten på nina.no for å bli mer kjent med Norges humlearter.

Foto: Nina Storm

TUNDRAHUMLA I REISA

De fleste humleartene er sosiale med egne bol og arbeidere. De andre artene er sosialparasitter som ikke har egne arbeidere, men overtar bolet til andre humler.

Hos gjøkhumlene og tundrahumla overtar dronningen bolet til en sosial humle etter at det er produsert arbeidere. Dronningen drepes og arbeiderne holdes som slaver og hjelper gjøkhumledronningen med å fostre opp nye dronninger og hanner. Det er litt av et drama som utspiller seg i humlenes rike.

Tundrahumla (*Bombus hyperboreus*) har blitt registret i Nordreisa og er den største av våre store alpine humlearter. Størrelsen er en klar fordel under de harde klimatiske forholdene som kan råde i høyfjellet.

Foto: Marianne Bilden

Spåkenes. Foto: Elina Hutton

Utsikt mot Lyngsalpene fra Dalberget. Foto: Georg Sichelschmidt

OPPLEV NORDREISA I SOMMER

Visit Lyngenfjord er et destinasjonsselskap for nesten hele Nord Troms. Visit Lyngenfjord er en digital turistinformasjon, og informerer tilreisende og lokale om opplevelser, overnatting, og annet man kan gjøre i regionen.

På www.visit-lyngenfjord.com kan du bestille overnatting og opplevelser - eller ved å ta kontakt på epost eller telefon.

På nettsiden vår kan du lese mange gode artikler om hva du kan oppleve i regionen.

Visit Lyngenfjord jobber også med å utvikle regionen på en bærekraftig måte, og skal sørge for at reiselivet er et positivt bidrag til lokalsamfunnet og at det ikke blir et problem. Vi jobber stadig med nye prosjekter som skal sørge for at dette skjer.

Overnatting

Våre tips

Ønsker du overnatting utenom det vanlige anbefaler vi Lyngen North på Spåkenes. her overnatter du i glassiglo med panoramautsikt over Lyngenfjorden og Lyngsalpene. Lyngen North har egen restaurant - Restaurant Solvind, som serverer en blanding av lokale og internasjonale retter. Mens du er her anbefaler vi en vandretur til dagsturhytta på Dalberget, der du får fantastisk utsikt over Lyngenfjorden og Lyngsalpene.

På Spåkenes kan du besøke krigsminner fra 2. verdenskrig, og er du fugleinteressert har det blitt observert over 60 forskjellige fuglearter her!

På Havnnes Handelssted på Uløya kan du oppleve Norges nordligste handelssted, med over 6000 år med historie. På det fredede og velbevarte handelsstedet kan du lære om vårt eldste eksportprodukt - Tørrfiske! Overnatter du her, bor du i bygninger fra 1800-tallet, her er det mye historie i veggene!

Reisastua Lodge i Reisadalen ligger rolig til ved Reisaelva, nær Reisa nasjonalpark. Lodgen er eksklusiv, og her kan du slappe av i jacuzzi på takterrassen med utsikt mot Reisaelva og den frodige naturen rundt. Fra Reisastua kan du dra på spennende aktiviteter som elvebåtsafari, laksefiske, eller flotte vandreturer i nærområdet.

”
Overnatter du her, bor du i bygninger fra 1800-tallet. Her er det mye historie i veggene!

Havnnes . Foto: ©Havnnes Handelssted

AKTIVITETER

Opplevelser ute og inne

Fjordcruise

Uansett om du er natur- og/eller fotograf entusiast, eller rett og slett ønsker å utforske arktisk villmark og Reisa fjorden, er fjordcruise med ørne-safari med Amazing Troms den perfekte aktivitet for deg!

Elvebåtsafari

Besøk Reisa nasjonalpark og Mollis- og/eller Imofossen med elvebåt! Vi har flere aktører som driver med elvebåtsafari i Reisaelva - noen av de er Svartfoss Adventure, Reisa båt, og Amazing Troms.

Kronebutikken

Kronebutikken, i sentrum av Sørkjosen, er en gammel landhandel fra begynnelsen av 1900-tallet og inneholder en butikk med lokalt håndverk, matvarer og bøker, samt verkstedet til Reisa skinnprodukter.

Bærkokeriet

På Bærkokeriet kan du kjøpe produkter fra lokale leverandører, og her selges kvalitetsprodukter innen både kjøtt, fisk, urter, sjokolade og ost. Hit leveres bær fra lokale plukkere, og du kan se inn i produksjonen vår, og kjøpe med deg sirup og saft av bær fra 69N med hjem.

Nord-Troms museum

Nord-Troms har en rik historie og museet har sommeråpne anlegg i alle kommunene. Her kan du lære mer om regionenes flerkulturelle bakgrunn og se årets sommerutstilling. Besøk museets

Spåkenes kystfort, bygget av de tyske okkupasjonsstyrkene under 2. verdenskrig. Foto: Marianne Bilden

Våre sommerfavoritter:

Spåkenes

Stranden i Steinsvik under midnattsolen

Vandretur til Truiskufossen

Storsteet og Jyppeyrä

Moskodalen gruver

Kvænnens friluftsområde

Bestill overnatting og aktiviteter på www.visit-lyngenfjord.com

Kvennes. Foto: Asgeir Kvalvåg Blixgård

NASJONALPARKLANDSBYENS JUBILANT - 50 ÅR!

Nordreisa Rideklubb

Nordreisa Rideklubb ble stiftet 10. februar 1971 som den første rideklubben i Nord-Norge. Geirmund Vik var initiativtaker til klubben, som først startet opp på Flomstad (1971-1975). Etter det var rideklubben på Lunde (1975-1992), før Nordreisa Rideklubb i 1992 bygde eget hestesenter som sto ferdig i februar 1993.

Nordreisa Rideklubb har betydd mye for mange, og 50-års jubileet skal feires og markeres på ulik vis i løpet av jubileumsåret.

Den 5. september 2021 blir det arrangert jubileumsfest på hestesenteret. Det vil bli underholdning av forskjellige slag, og alle som vil være med å feire Nordreisa Rideklubb er hjertelig velkommen.

Aktiviteter

Bredt tilbud nært sentrum

Hestesenteret ligger på Tømmernes, en drøy kilometer fra Storslett sentrum.

Her driver rideklubben blant annet rideskole på kveldstid, barneridning på lørdager, rideleirer på sommeren, arrangerer ride- og kjørestevner og leier inn instruktører til weekendkurs i bl.a. sprang- og dressurridning og kjøring med hest.

Rideklubben driver også utleie av stallplasser til private hesteeiere samt utleie av hester og anlegget for øvrig.

Rideklubben tilbyr meningsfulle aktiviteter for barn, ungdom og voksne. Vi har et godt miljø og fronter verdier som idrettsglede, naturglede, ansvar, lederskap og omsorg.

Stallgjengen. Foto: Kristine Borch

Stallarbeid

Frivillige og ansatte

Nordreisa Rideklubb har to fast ansatte som tar seg av drift, stallarbeid og rideskole. I tillegg har klubben mange frivillige hjelpere, deriblant stallgjengen, som for tiden består av seks jenter.

“

Rideklubben tilbyr meningsfulle aktiviteter for barn, ungdom og voksne.

REISAUTLØPET NATURRESERVAT

Statsforvalteren:

En av de mest verdifulle strandengene i Nord-Norge

Reisautløpet. Foto: Halti NPS

Ny start for arbeidet med forvaltningsplan for Reisautløpet naturreservat

Statsforvalteren i Troms og Finnmark gjenopptar arbeidet med forvaltningsplan for Reisautløpet naturreservat.

- Vi kommer til å bruke mange tidligere innspill i det videre arbeidet med forvaltningsplanen, men trenger i tillegg oppdatert informasjon og nye innspill fra innbyggere og brukere i Nordreisa kommune. Frist er 15. august.

Arbeidet med en forvaltningsplan for Reisautløpet naturreservat ble påbegynt i 2012. Det kom mange innspill og forvaltningsplanen var langt på vei ferdig til høring.

- Arbeidet stoppet opp i 2013 på grunn av manglende kapasitet hos oss. Vi håper å få gjennomført høring og sendt vår tilrådning til Miljødirektoratet innen årsskiftet.

Litt om forvaltningsplaner:

En forvaltningsplan skal sikre forutsigbar forvaltning av verneområder. Planen skal angi retningslinjer for saksbehandling og informasjonsarbeid, samt identifisere forvalningsutfordringer og angi tiltak for å opprettholde verneverdiene.

Noen temaer som ofte er aktuelt i forvaltningsplaner er:

- Fjerne fremmede arter (feks lupiner)
- Restaurering av skadet natur
- Tiltak for å hindre evt. redusere slitasje og forstyrrelser etc.

Strandeng i Reisautløpet. Foto: Evald Bjerkli

”

Reisautløpet naturreservat ble opprettet i 1995 og er et nasjonalt og internasjonalt viktig våtmarksområde. Verneområdet omfatter Reisautløpet.

Formålet med vernet er å bevare et stort elvedelta med en av de mest verdifulle strandengene i Nord-Norge, og et viktig rasteområde for en rekke våtmarksfuglarter i trekkperiodene.

Rødstilken er en av trekkfuglene som raster i Reisautløpet. Foto: S. Nilsen

Send oss innspill

Om du har ideer og innspill til tema vil vi gjerne høre fra deg.
Frist er 15 august.

Epost: sftf@statsforvalteren.no
Adr: Statsforvalteren i Troms og Finnmark
Postboks 700, 9815 VADSØ.
Kontaktperson: Inge Berg
Telefon: 776 42223
Epost: fmtribe@statsforvalteren.no

UBUDNE GJESTA

Reisa elvelag forventer innsig av pukkellaks i sommer

Utfisking av pukkellaks. Foto: Reisa Elvelag

Tiltak mot pukkellaks

Reisa Elvelag

Pukkellaksen hører naturlig hjemme i nordlige Stillehavet, men ble fra 1960-tallet satt ut i elver rundt Kolahalvøya i Russland.

Siden da har arten spredt seg til nordnorske elver. De senere årene har fangst av pukkellaks økt kraftig i Norge. Pukkellaksen har en toårig livssyklus og dør etter gyting. Etter klekking påfølgende vår vandrer yngelen ut i havet hvor den tilbringer det neste året.

I løpet av sin andre sommer returnerer den til ferskvann og fullfører syklusen. Det er oddetallsbestanden som er den mest tallrike i Norge, og bakgrunnen for at vi forventer stort innsig i 2021.

Reisaffjorden. Foto: Nina Storm

Trenger mer forskning

- men til sommeren er det utfisking som gjelder.

Hvilke konsekvenser pukkellaksen har på villaksbestanden er noe det forskes på. I 2019 opplevde Reisaelva innsig av pukkellaks og det ble iverksett tiltak for utfisking.

Foran denne sesongen er Reisa Elvelag godt forberedt og vil iverksette tiltak ved behov. Tiltak som utfisking med stang, garn og harpunering vil vurderes. Ved utfisking med garn og harpun er det nødvendig med tillatelse fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark før igangsettelse.

Norsk institutt for naturforskning

NINA overvåker utbredelse av pukkellaks i Norge. Skjellprøver gir verdifull informasjon til forskning.

Pukkellaks. Foto: Reisa Elvelag

”

Foran denne sesongen er Reisa Elvelag godt forberedt og vil iverksette tiltak ved behov.

Prøveprosjekt på mink gjennomføres

De siste årene er det observert mer og mer mink langs Reisaelva.

Høsten 2020 igangsatte Reisa Elvelag et prøveprosjekt og gikk til innkjøp av fire minkfeller. Disse ble lånt ut til grunneiere som ønsket å røkte fellene.

Minken er svartelistet i Norge og er dermed også en uønsket art. Den spiser mye fisk og vil derfor påvirke fiskebestanden i elva. Denne våren har elvelaget, med støtte fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark, gått til innkjøp av enda flere feller til utlån som et tiltak mot mink.

Reisaelva. Foto: Halti NPS

Reisa
nasjonalpark

Fra dramatisk dalføre til langstrakte vidder

From dramatic valleys to vast mountain plateaus

Dramáhtalaš leagis viiddis duoddariidda

Opplev storslått natur i Reisa nasjonalpark med Reisaelva, mektige fossefall og høyfjellsnatur.

Experience the beautiful nature in Reisa National Park, with the iconic river Reisaelva, mighty waterfalls and mountain scenery.

Vásit čáppa luonddu Ráissa álbmotmeahcis gos ráissajohka, vuoibmás goržžit ja duottarluondu.

Reisaelva slynger seg gjennom Reisa nasjonalpark fra sine kilder på Finnmarksvidda og ut i Reisafjorden. Nasjonalparken byr på mange naturopplevelser til fots, på ski, fra kano eller med elvebåt. Opplev høydepunkter som Mollisfossen og Imofossen. I nasjonalparken finner du også spennende geologi og et rikt plante- og dyreliv. I sesong har Reisa gode forhold for jakt og fiske.

Du kan vandre gjennom nasjonalparken mellom Sieimma og Ráisjávri langs Historisk Vandrerute og Nordkalottruta. Ferdsel og bruk av området har etterlatt seg synlige og usynlige spor i form av stedsnavn, kulturminner og historier. Det har vært reindrift i området i lange tider og dagens bruk bygger på gamle tradisjoner.

The river winds its way through Reisa National Park, from its sources on the Finnmarksvidda mountain plateau and out into the fjord Reisa fjord. The national park offers many nature attractions, on foot, on skis, by canoe or by riverboat. Experience highlights such as the mighty waterfalls; Mollisfossen and Imofossen. You can also find exciting geological features and a rich diversity of plant and animal life in the national park. Reisa also offers great opportunities for hunting and fishing.

You can walk through the national park between Sieimma and Ráisjávri along the Cultural Heritage Trail and the Nordkalott Trail. Historical use of this area has left behind visible and invisible traces in the form of names of places, cultural monuments and stories. There is a long history of reindeer husbandry in this area, and current practices are based on old traditions.

Ráissajohka mohkkasaddá Ráissa álbmotmeahcis iežas gálduin Finnmarkku duoddaris ráissavutnii. Ráissa álbmotmeahcci fállá olu luondduvásáhusaid vácci, čuoigga, kanuin dahje johkafatnasiin. Vásit buoremusaid nugo Mollešgoržži ja Imogoržži. Álbmotmeahcis gávnnat don maiddá gelddolaš geologiija ja šattuid ja eliidi. Áigodagaid leat Ráissas buorit dilálašvuodas bivdit ja guolástit.

Don sáhtát vánddardit álbmotmeahci čađa gaskal Sieimma ja čuovvut Ráisjávri Historijálaš Vándardanruvttu (Historiske Vandrerute) ja Davvikalohttaruvttu. Johtaleapmi ja geavaheapmi guovllus lea guoddán oinnolaš ja oaidnemeahtun bálgáid báikenamaid, kulturmuittuid ja historijáid. Lea leamaš boazodoallu guovllus guhkes áiggi ja otná doallu lea huksejuvvon boares árbevieruide.

Kartinformasjon Map information / Kártadieđut

Informasjonspunkt
Information point
Dieđut

Parking
Parking
Biilaguoddensadji

Låst utleiehytte
Locked rental cabin
Lohkkaduovvon láigohytta

Åpen hytte
Open cabin
Rabas barta

Gapahuk
Lean-to shelter
Goavdi

Gamme/ bu
Turf hut
Gamme/ buvri

Utkikkspunkt
Viewpoint
Várdánsadji

Rasteplass/bálplass
Rest area/campfire site
Bisánansadji/árrangáddi

Severdighet
Attraction
Oaidnámuš

Fotopunkt
Photo point
Govvensadji

Merket tursti
Marked hiking trails
Mátkebálggis

Andre stier/veier
Other trails
Eará bálgát/luottat

Nordkalottruta
The Nordkalott Trail
Davvikalohttaruvddu

VILLAKSEN I REISA

Helt unik – Reisalaksen fra fjord til gyting

FRA ELV TIL FJORD

– Reisalaksens unike gener

Salmo salar, den ville atlantiske laksen, består av et stort antall bestander som er knyttet til vassdrag med utløp til det nordlige Atlanterhavet. Nesten en tredjedel av laksen i Europa kommer til norskekysten og tar seg opp elver for gyte. Villaksen er derfor en ansvarsart og Norge har et særskilt ansvar for å verne den.

Reisalaksen er en bestand som er spesielt knyttet til Reisavassdraget. Denne laksen er genetisk unik etter at den i over tusenvis av år har tilpasset seg forholdene i Reisaelva.

Her har den vokst opp, og når den er klar for gyte finner den veien tilbake. Laks med andre gener vil ikke ha de samme forutsetningene for å overleve her, derfor er arvematerialet hos Reisalaksen uerstattelig og kan ikke gjenskapes dersom den forsvinner.

Reisautløpet. Foto: Marianne Bilden

Fiske ved Tørrfoss. Foto: Halti NPS

Klimaendringer truer laksen:

Når den har blitt stor nok til å forlate Reisaelva legger laksen ut på en utrolig Reise. Unglaksen skal ut til sjøs for å gjøre seg fet, før den er klar til å returnere til Reisaelva for å gyte omkring fem år senere. Langs reisen truer mange farer og kun et fåtall laks returnerer til elva de vokste opp i. Reisalaksen må unngå predatorer og navigere seg forbi oppdrettsanlegg og garn før den når hjem til kulpene i elva.

Kaldtvannsfisken påvirkes av klimaendringene. Når vannet blir varmere kan nye arter komme til laksens leveområder, og kampen om resursene tar til. En aktuell fremmedart er pukkellaksen: Analyser fra Norsk Institutt for Naturforskning viser at endringer i havtemperatur kan være en årsak til at pukkellaksen sprer seg.

Reisalaksen har noen fordeler på vandringen. Reisavassdraget er nemlig vernet som nasjonalt laksevassdrag og Reisafjorden er vernet som nasjonal laksefjord. Slik får laksen en tryggere vandring i disse områdene.

Reisaelva. Foto: Håvard Blixgård

Foto: Halti NPS

Elvelivet EN LEVENDE TRADISJON

Villaksen har en uvurderlig sosial og økonomisk nytteverdi for Norge. I Nordreisa er den så viktig at det til og med er på kommunevåpenet. Vi har en sterk og levende tradisjon for å bruke elva, hovedsakelig som fritidsmål med bål og kaffe, men også til næring og turisme. Fiske på elva og tilhørende naturopplevelser er sommerdrømmen for mange. Langs Reisaelva kan man ferdes enten til vanns, med elvebåt eller kano, eller til lands – langs en merket sti gjennom dalen. Hit kommer venner og familier for å nyte elvelivet sammen.

Ansvarsart

Ansvarsart er en art som en viss region eller nasjon har et spesielt ansvar for å verne i henhold til Bonn- og Bern-konvensjonene. Det gjelder arter som har en betydelig andel av sin utbredelse i det aktuelle området.

Foto: Halti NPS

Mange jobber for villaksen

Det er mange som har et forhold til Reisaelaksen. Derfor må det godt samarbeid til mellom de ulike interessegruppene for å ta vare på bestanden slik at vi kan benytte seg av disse godene også i framtiden. Om laksen fortsatt skal finne hjem til kulpene i Reisaelva må vi handle til fiskens beste – det er den eneste parten vi ikke får forhandlet med.

Kompleksiteten av laksens økologi, biologi, vandring og usikkerheten rundt nedgangen tilsier at man må være føre var for å sikre artens overlevelse. Reisaelva, som andre lakseelver, har gytebestandsmål som tilsier det maksimale

antallet av hunnlaks som kan gyte i elva. Den naturlige produksjonen av laks i Reisaelva vil da igjen påvirke utbytte for fiske både i sjø og elv.

Kvensk kultur

Reisadalen har status som kvensk kulturområde av nasjonal interesse.

Føre-var-prinsippet

Når menneskelig aktivitet kan føre til moralsk uakseptabel skade som er vitenskapelig sannsynlig men usikker, skal tiltak gjøres for å unngå eller minske skaden.

Elvebåt ved Sieimma. Foto: Håvard Blixgård

LAKS PÅ STORTINGET

Reisavassdraget og Reisafjorden er blant flere nasjonale laksevassdrag og fjorder som ble særskilt vernet av Stortinget i 2003. Dette skal i utgangspunktet sikre beskyttelse mot negative effekter fra andre samfunns-interesser, som oppdrett og utbygging. Dette er i utgangspunktet gode nyheter for villaksen, men selv om et område er vernet betyr ikke det automatisk at arten er sikret for framtiden.

“ *Rädda laksen – död eller levande*

Vern er til for å brukes

Reisa elvelag jobber sammen med private og bedrifter for å sikre gode forhold for laksen. Nå jobbes det også for å etablere et eget Villakssenter som vil samle kompetanse og sikre fokus på oppgavene foran oss.

I Reisa nasjonalpark, hvor elva har sitt utspring og renner gjennom, er laksen en viktig del av det biologiske mangfoldet som danner grunnlaget for vernet. De store naturverdiene i kommunen har gitt oss nasjonalpark, nasjonalt laksevassdrag, naturreservat, nasjonal laksefjord, landskapsvernområder og skogvern.

Disse områdene står ikke ubrukt. Tvert imot sikrer vernet bruksrett for viktig arbeid og fritid: Laksen og alle de andre artene får plass til å overleve, og befolkningen beholder arvesølvvet – en levende og fri natur.

Vern

Disse områdene står ikke ubrukt. Tvert imot sikrer vernet bruksrett for viktig arbeid og fritid: Laksen og alle de andre artene får plass til å overleve, og befolkningen beholder arvesølvvet – en levende og fri natur.

Foto: Marianne Bilden

Reisadalen. Foto: Asgeir Kvalvåg Blixgård

ARTSMANGFOLD

En ny vår for fjellreven i Reisa nasjonalpark?

Etter 30 år er nå fjellreven trolig tilbake i Reisa nasjonalpark. Det er imidlertid ikke uten hjelp. Det er et omfattende arbeid som har pågått lenge i Norge, Finland og Sverige for å redde den lille krabaten. Nå har prosjektet også nådd våre områder og målet er en levedyktig fjellrevbestand i fremtiden.

Fjellrevvalper. Foto: John Lambela

Hjemkommen ungdom – fjellrev tilbake i Reisa

Mot slutten av 2020 fikk Reisa nasjonalparkstyre tilbud om å være vertskap for fjellreven. Det er et omfattende arbeid med utsetting som har foregått over flere år blant annet på Varangerhalvøya med utsetting og foring av fjellrev. Videre er det gjennomført uttak av rødrev ettersom man anser rødreven som en stor konkurrent til fjellreven.

Det er NINA (Norsk institutt for naturforskning) som avler frem revene ved Oppdal avlsstasjon. Til sammen er det rundt 12 unge fjellrever som er satt ut i grense-traktene i Nordreisa, Kåfjord og Storfjord kommune. Fjellreven som settes ut har trolig sine gener fra områdene her ettersom det er hentet inn dyr til avl blant annet i Øvre Dividal nasjonalpark.

Nasjonalparkstyret forvalter områdene, men er ikke myndighet for artsforvaltningen. Tiltaket innebærer også utsetting av førautomater. Disse er designet spesielt for fjellreven som er noe mindre enn rødreven og derfor stort sett den eneste som har tilgang til hundefôret i kassen.

Fjellrev i vinerskrud. Foto: John Lambela

Oppfølging og målsetting

På sikt er det håp om at utsettingen vil bidra til livskraftig bestand av fjellrev i de tre landene. Videre at fjellreven skal bevege seg mellom de forskjellige lokasjonene og på den måten hindre innavl. Fjellreven er utsatt for blant annet predasjon fra kongeørn og rødrev. Det vil derfor trolig være behov for en viss oppfølging av rødrevbestanden i områdene der fjellreven settes ut.

Om du får øye på fjellreven er det lurt å ikke oppsøke den. Fjellreven er ofte omtalt som tillitsfull og i stand til å nærmest spise av hånda. Det er ikke ønskelig at reven skal komme for mye i kontakt med mennesker på tur. Fiskere på tur oppfordres også til å ta fangsten med seg hjem etter tur slik at den ikke bidrar til å opprettholde en kunstig høy rødrevbestand.

Meld oss gjerne dersom du får øye på fjellrev. Den har tett oppfølging av Fjelltjenesten og Statens naturoppsyn. Det er allikevel ønskelig med informasjon fra publikum som får øye på den sjeldne gjest.

GRENSEHYTTENE – en spennende historie

Hyttene kom som resultat av et samarbeid mellom den gangs reindriftsadministrasjonen, Statskog og forsvaret. Samarbeidet forteller om en ansent geopolitisk periode i et område med variert bruk.

I dag er grensen mot Finland fredelig og åpen for ferdsel. Fine friluftsområder og en merket vandrerute tiltrekker lokale og tilreisende, men hyttene brukes nok mest av reindriftsutøvere som har beiter i område.

Finland måtte sikre sovjetiske interesser

Da hyttene ble bygget ble materialer flydd inn av helikopter fra forsvaret. Det sies at det til enhver tid var et helikopter på finsk side av grensen som skygget det norske.

På slutten av 1980-tallet var VSB-avtalen fortsatt gjeldende mellom Finland og Russland - den gang Sovjetunionen. Avtalen gikk blant annet ut på at Finland måtte garantere for Sovjetiske sikkerhetsinteresser inn i Finland.

Fortsatt viktig for reindrift og friluftsliv

Hyttene har ikke vært mye i bruk av forsvaret etter at Berlin-muren falt i 1989 og spenningene mellom stormaktene avtok.

De er allikevel fortsatt et viktig tilbud til reindrift og friluftsbukere i nasjonalparken og landskapsvernområdet.

Driften av hyttene gjennomføres primært av Statskog Fjelltjenesten. Innenfor nasjonalparken og landskapsvernområdet ligger hyttene Sidusgohpi, Somájávri og Deatnomuotki.

På østsiden av Haltifjellet eies hyttene av Landbruksdirektoratet, mens de på vestsiden eies av Forsvaret. Sidusgohpi- og Somájávrihytta er todelte med en tjenestedel som er låst, og en åpen del som kan benyttes av alle. Siden oppføring av hyttene har Statskog tatt på seg å skaffe husgeråd, drive tilsyn, enkelt vedlikehold, renovasjon og tilkjøring av ved.

Sidusgohpihytta. Foto: Asgeir Kvalvåg Blixgård

”

Det sies at det til enhver tid var et helikopter på finsk side som skygget det norske.

Somahytta. Foto: Asgeir Kvalvåg Blixgård

GRENSELØSE HALTI / RÁISDUOTTARHÁLDI

”

*Dette er et leveområde
for felles bestander av
pattedyr og fugler
– uten grenser*

Haltiområde - et rikt fjellmassiv

Fjellmassivet Ráisdouttarháldi er grensefjell mellom Norge og Finland. Den høyeste delen av fjellet er på norsk side 1361 moh., og er grensen mellom Kåfjord og Nordreisa.

På finsk side av grensa ligger Hálđičohkka (1325) – det høyeste punktet i Finland. Fjellområde og toppen har vært viktig turistmål for finnene helt tilbake til 1920-tallet, og er det fortsatt. Det er samisk reindrift i hele Haltiområdet og det er betydelig reindriftsaktivitet på begge sidene av grensa store deler av året.

I tillegg er det store naturverdier på begge sider av grensa. Verneområdene på begge sider av grensene er til sammen over 3000km²! Historisk er det tette bånd mellom folk på begge sidene av grensa, selv om den faktisk er en av de eldste i Europa og ble fastsatt allerede i 1751.

Dette er et leveområde for felles bestander av pattedyr og fugler – uten grenser. Fjellområder som disse er noe av de mest sårbare naturtypene vi har i Europa, hvor klimaendringer er den største trusselen.

De siste årene har norske og finske forvaltningsmyndigheter jobbet for bedre samarbeid og forvaltning av naturverdier, og sikre hensyn til reindrift og andre brukere i møte med endringer i bruk av område. Samarbeidet medfører ikke nye regler eller nye verneområder, men skal sikre god og forståelig informasjon til alle.

Prosjekt ble finansiert av Interreg Nord og Troms og Finnmark Fylkeskommune, og målet har blant annet vært å synkronisere og kvalitetssikre informasjonen som gis til besøkende på begge sider av grensa.

Ny bruk krever ny informasjon: Hvilke regler gjelder for eksempel for bruk av el-sykkel i Norge og i Finland? Det felles målet er å legge til rette for verdiskaping og aktivitet i nærheten av infrastruktur, tettsteder og bedrifter. Kjerneområdene, som er de mest sårbare, besøkes hovedsakelig av en liten gruppe vandrere – men nærområdene rundt har et yrende aktivitetsliv.

Vernereglene gjelder kun innenfor verneområdene, så det er begrenset hvor mye som kan styres av vernemyndighetene alene. Med felles overordnede mål mellom landene og god dialog med interesser på begge sider tror vi forvaltningen på sikt vil bli både bedre og mer effektiv.

Vintertur fra Norge til Finland. Foto: Ann H. Nikolaisen

Da prosjektperioden ble avsluttet ved utgangen av 2020 gikk samarbeidet over i en driftsfase. Det er etablert et fast samarbeid under navnet «Hálđi gresensamarbeidsområde / Hálđi Transboundary Area». Styre består av medlemmer fra Metsähalitus (FIN), Reisa nasjonalparkstyre og Halti nasjonalparksenter (NOR), og en større gruppe bestående av alle samarbeidspartnere og interesser i området. Det skal bli to møter i året i tillegg til løpende kontakt mellom partene.

Denne nye arenaen for samarbeid skal gi oss bedre muligheter til å planlegge og utføre felles prosjekter og tiltak som fører til at bruk av området til turisme eller friluftsliv foregår på en bærekraftig måte. Det er en plattform hvor aktørene som reindrift, turistbedrifter, andre myndigheter og innbyggere får bidra og delta i arbeidet.

Det praktiske arbeidet i 2020 og så langt i 2021 har vært på vent på grunn av pandemien, men når grensene igjen åpner tror vi denne formen for samarbeid vil bli enda viktigere enn det har vært før.

GRENSELØS VANDRING

Nordkalottruta

Nordkalottruta er en 800 km lang merket vandresti som strekker seg over tre landegrenser – Norge, Finland og Sverige.

Fra Ovi Raishiin i Reisadalen kan man følge stien gjennom nasjonalparken mot Kautokeino, eller over vidda mot Kilpisjärvi i Finland.

VANDRE ALENE

SKREVET AV MARIANNE BILDEN

I Reisa nasjonalpark og i områdene rundt ligger flere vandreruter, korte og lange. Den mest brukte er Nordkalottruta, en 800km lang merket sti som strekker seg gjennom Norge fra Nordkapp, via Finland og avslutter i Kvikkjokk i Sverige. I disse områdene har folk fra ulike kulturer og regioner vandret i uminnelig tid, og enda kommer besøkende fra hele verden for å oppleve vidde, dal og elveleier. Før pandemien hadde nasjonalparken besøk av et par som hadde som mål å vandre fra Nordkapp og helt

sør og hjem til New Zealand! Også de som bor og oppholder seg i regionen har muligheter for dager og uker til fots i området.

Men hva motiverer de som til vanlig lever moderne og hektiske liv til å lukke døra hjemme, og reise for egen maskin gjennom storslåtte landskap? Vi har snakket med Bodil Bråstad, veteranvandrør og leder for Nord-Troms turlag – om fokus, følelse og forståelse. Les hva hun sier om friluftslivet.

Foto: Magnus Rismyhr

— Den ene foten går foran den andre til stegene går av seg selv. Tidsklemma mellom middag og trening forsvinner som et vagt minne, og det er ikke lenger påtrengende hast å sjekke om kjøkkenkluten må vaskes. Postboks klarer seg sikkert noen dager alene og det er strengt tatt ingen på internett som helt nødvendigvis

må gratuleres med ny farge på stueveggene akkurat i dag.

Meter for kilometer og mil seiler du over marka, gyngende i takt med såler mot terreng. Vandring er unektelig en aktivitet, men det er noe mer enn det også.

“

Lyden av naturen. Alt fra total stillhet til buldrende fra Imofossen. På mange måter er det opplevelse av mestring, på flere nivå: Å tåle det fysiske og kjenne at kroppen funker, å nå et mål jeg har satt meg, og å navigere.

Imofossen. Foto: Halti NPS

Dragning mot naturen

— Folk har vandret i uminnelig tid. Før plogen og jordbruksrevolusjonen for o. 10 000 år siden var det slik mennesker levde, på kontinuerlig flyttetot for høsting og fangst.

Å vandre er og forflytte seg til fots – mot et mål - eller uten et mål. Vandring i naturen ligger mitt hjerte nærmest. I tidligere tider var slik forflytning en helt naturlig del av livet. Det var knyttet til arbeid og overlevelse, mens i dag er det mer en fritidssysse.

Bodil Bråstad er leder for Nord-Troms turlag og en ivrig vandr. Hun har vandret alene og sammen med andre i hele regionen, og jobber nå for at stadig flere skal kjenne på verdien av å være ute. For henne er naturen fylt av kontraster, opplevelser og mestring.

— Jeg kjenner på en draging. Jeg er uviss på hva det skyldes, men det har vært viktig for meg hele mitt voksne liv.

Når jeg vandrer opplever jeg mangfoldet i naturen. Jeg ser og lukter mer, og tempoet skruses ned. Det er en enorm variasjon av sanseinntrykk! Jeg kan studere en yrende maurtue eller møte en elg, og høre rypa kakle rett utenfor teltet mitt på våren.

Vandringen gir meg bedre fysisk og psykisk helse. Det ruster meg til livet, for den indre roen jeg finner ute blir med meg hjem. Etterpå tåler jeg anstrengelser bedre. Når jeg er ute i naturer erfarer jeg. Jeg lærer mye om meg selv og jeg finner smertegrensen min.

“

Å gjenkjenne og forstå seg på egne grenser, hva som styrker og hva som skader, er noe jeg tar med meg fra naturen og inn i livet ellers.

Grenser og grenser – to veldig forskjellige ting

— Det å lære sine grenser å kjenne er viktig, og overførbart til så mye annet i livet. Noen grenser må holdes, som smertegrensen. Hva tåler jeg, helt grunnleggende? Når jeg våkner og ser ut teltet må jeg vurdere vær og føre mot mine erfaringer og evner. Jeg må se: hva er regn og hva er uvær? Kan jeg stå i det? Andre grenser kan utfordres, som når jeg navigerer eller planlegger tur. Da må jeg stole på meg selv og våge, og belønningen er stor når nye mål nås.

Å gjenkjenne og forstå seg på egne grenser, hva som styrker og hva som skader, er noe jeg tar med meg fra naturen og inn i livet ellers.

“

Å forflytte seg for egen maskin gir en god følelse. Kanskje som en reise tilbake i tid?

Foto: Halti NPS

Tidløs tilhørighet

— Homo sapiens, slik vi kjenner oss selv i dag, er litt mer enn 300 000 år gammel. Siden da vandret vi fra Afrika, fant opp plogen, byen, bilen og arbeidsuka. De eldste fortidsminnene vi har i Reisa, bergmaleriene i Sieimma, er o. 4000 år gamle. Samiske stedsnavn og kulturminner følger, før dalen bosettes av kvenske og norske jordbrukere i årene mellom 1700-1800.

Å forflytte seg for egen maskin gir en god følelse. Kanskje som en reise tilbake i tid? Når man kommer godt inn i vandringen og er langt borte fra det vanlige livet virker verden tidløs.

Kontrastene bidrar. Lys og mørke, skiftende vær og føre - omgivelsene endrer seg alltid. På vandring beveger man seg jo i landskapet. Jeg kan gå fra trang dal til åpen vidde og møte de stupende Lyngsaplene og det flate havet. Det gir meg respekt for naturen og samspillet i alt rundt oss. Vi blir ganske små i møte med naturkreftene.

Reisavidda i høstfarger. Foto: Halti NPS

Foto: Magnus Rismyhr

“

Å komme ut av kurs i finvær med god sikt, er som regel ikke så farlig. Men det er når stormen raser, at det kan være helt avgjørende å velge riktig kurs. Det gjelder i livet ellers også.

Å navigere er nødvendig

— Forskjellen på vandring og vasing er retning. Har man et mål for øye må man, i vandring og ellers, sette kurs. Å komme ut av kurs i finvær med god sikt, er som regel ikke så farlig. Men det er når stormen raser, at det kan være helt avgjørende å velge riktig kurs. Det gjelder i livet ellers også. Å navigere er noe spesielt. Man må gjøre valg og ha tillitt til egne evner og ferdigheter. Man setter kurs og fokuserer på det som er viktig for å nå frem. Hele verden består plutselig av tydelige behov: Hold varmen, spis nok, vit hvor du er, trå varsomt.

På turlagsturer har turledere ansvar for gruppa, planlegger og gjør risikovurderinger. Det gir trygghet for de som deltar. Gjennom turlagsarbeidet får jeg være med på å legge til rette for at andre også skal komme seg ut og kjenne på de verdiene som er så viktig for meg. Derfor trives jeg

med å lede NTT. Uansett om det er korte eller lange, enkle eller topturer – naturen har rom for alt. Det er også stor sosial verdi i å gå med en gruppe. Det er en god måte å skaffe seg turvenner!

“

Gjennom turlagsarbeidet får jeg være med på å legge til rette for at andre også skal komme seg ut og kjenne på de verdiene som er så viktig for meg.

Få varme i fingrene

— For de som er bitt av basillen er vandring like mye en tilstand som en aktivitet. Det handler ikke om kilometer, høyde, meter, kalorier forbrent eller tidsbruk, men om opplevelsen og det nære møte med naturen. Selv i samfunn som er omgitt av natur lever de fleste av oss hverdagene våre i veletablerte systemer av kultur og næring, og tiden går fort: På hullete asfalt suser årshjulet avgårde med påskekrim, dekkskift, ferie, dekkskift, fotballtrening og jul. Mobilen piper og vi er fri for bakepapir, men midt i det hele:

På lengre turer skjer det er skifte i fokus. Omverden blir mindre viktig. Det som står igjen er de basale behovene: Det å ha nok

mat, få nok søvn, unngå gnagsår og planlegge neste etappe. Alle valg er relevant for det som skjer der og da, og man deler ikke oppmerksomheten med telefon eller internett. Da setter man mer pris på helt enkle ting, som å spise når man er sulten, få varmen i seg når man har vært kald, og legge seg når man er sliten. Noe av det beste jeg vet er å få varme i kalde fingre.

Ved Lille-Mollis. Foto: Wenche Offerdal

EN GODT BEVART FJORD ER TIL FOR Å BRUKES

SKREVET AV HEIDI MATHIASSEN

Vi er heldig her i Nord-Troms! Vi har storslått natur rett utenfor døra, og man trenger ikke reise langt for å få spektakulære turopplevelser og fersk egen-fisket fisk til middag. Nå kommer endelig våren og sommeren! Dagene blir lange, været blir varmere

Med Reisafjorden som utgangspunkt er det mye å finne på, og området ved havet blir allerede brukt av mange som et rekreasjonsområde til alt fra turer, fiske, sosiale sammenkomster og lek. Her kan du tenne bål i fjæra og se utover havet i midnattsola. Du kan padle kajakk og fiske fra både berg og båt, for å nevne noe.

Reisafjorden er en nasjonal laksefjord, som betyr at fjorden og vandringsområdene langs kysten er et av Norges viktigste lakseførende vassdrag. Grunnen til at det har blitt opprettet nasjonale laksefjorder i Norge er for å beskytte de viktigste laksebestandene mot skadelige inngrep og aktiviteter i vassdragene, og mot oppdrettsvirksomhet, forurensing og munningsinngrep i fjord- og kystområdene.

At fjorden er vernet betyr imidlertid ikke at man ikke kan bruke og ferdes på den. Tvert imot er en så godt bevart kyst og fjord til for å brukes og nytes!

Friluftsområdet Kvennes

Alle elsker Kvennes! Det er et turområde og vernet våtmarksområde som er hyppig brukt av lokalbefolkningen. Området har Ramsar-status som betyr at det er et internasjonalt vernet våtmarksområde. Her finner du flere aktiviteter for hele familien og det er tilrettelagt for rullestolbrukere og barnevogner med flatt terreng og parkeringsplass. På Kvennes er det flere turveier og stier, i tillegg til gapahuk, bål plass og en flott sandstrand med gode bademuligheter på varme sommerdager. Hvis du er interessert i fugletitting kan du se mange ulike våtmarksfuglearter her i trekkperiodene. Det er også toalettfasiliteter! Med andre ord en ypperlig plass å tilbringe en dag utendørs, enten du vil slappe av på stranda eller ha en dag full av aktiviteter på land og på vann.

og det blir enklere å komme seg ut for å oppleve det nærmiljøet har å tilby for både store og små. I Reisafjorden finnes det aktiviteter for alle, uansett alder og funksjonsnivå.

Nytt ved kaia

Er det lenge siden du har vært i havna i Sørkjosen? Der har det nemlig skjedd mye nytt de siste årene. Blant annet har båtutsettet fått en betydelig opprustning, som gjør det veldig enkelt å ta båten inn og ut for hyggelige fisketurer på fjorden. Det er brøytta på vinteren og godt tilgjengelig på sommeren.

Hvis du likevel ikke skal ut med båten, har du fortsatt mulighet til å ta med en fiskestang, litt ved og hele familien for en hyggelig dag med fiske fra berget i Sokkelvik eller Steinsvik.

Sjørret rett utenfor døra

Sjørreten kalles ofte for havets sølv? og er en delikatess for mange. Det er spennende å fiske etter sjørret, og blir stadig mer populært fiske blant både innbyggere og turister.

Våren er høysesong for fiske av sjørret og i Nord-Troms er vi så heldig at vi har et godt fiske rett utenfor døra. Sjørreten trives best langs kysten, og det har vi mye av i regionen vår! Reisafjorden er et perfekt område for å fiske, enten det er fra berget eller fra båt.

Ta med deg en blank og smal sluk når du skal fiske sjørret. Disse ligner nemlig på sild/sil?, som er sjørretets viktigste bytte. Da øker du sjansen for å få napp og et nydelig fiskemåltid. Ikke en gang de beste restauranter får tak i så fersk fisk! Å fiske sjørret kan alle være med på. Ta med slukboksen, varme klær og familien på en fisketur.

God tur og skitt fiske!

Vi er rik på natur, kyst og hav her i Nord-Troms. Vi oppfordrer alle til å bruke naturen hyppig. Bare husk å ta med deg søppel og avfall når du går hjem igjen. Da blir både lokalbefolkningen og resten av det store arts mangfoldet som vi har i vår egen bakgård fornøyd, og vi kan fortsette å bruke og oppleve en rik natur i fremtiden også. Ved å ta vare på den flotte naturen rundt oss sørger vi for at generasjonene som kommer etter oss også får like fine opplevelser ved kysten som vi har!

Noen ord fra en kystfisker

Tom Vegar Kiil jobber som kystfisker og er leder for kystfiskarlaget. Han kjenner godt til kystfiskemulighetene i nord og forteller gjerne om fjordfisketradisjonen. Tom Vegard har alltid elsket havet og mener det er mange muligheter for gode fiskeopplevelser i Reisafjorden, både som yrke og som en hobby.

— Jeg begynte å fiske med småbåt utenfor heimen i Rotsund som 12-13 åring. Når ungdommen dro på fest så dro jeg på havet, sier han lattermildt.

Onkelen hans drev på med oppfôring av villfisk i Sokkelvik. Fisken som han fiska ble putta i merder, hvor den ble føret opp. Siden ungdomstida i småbåt har Tom Vegard jobbet som det meste, men fant etterhvert ut at han ville tilbake tilbake til hjembygda og satse som fisker.

— Jeg har bestandig vært glad i havet. Jeg bestemte meg for å begynne med fiske da jeg var 26 år og jeg har holdt på med dette siden! Nå har jeg tre båter og lever av dette. Jeg koser meg på havet!

Om fjordfisketradisjonen og bærekraftig naturbruk

Tom Vegard mener det er godt tilrettelagt for en kystfisker i nord.

— Fjordene vi har er rik på ressurser. På vinteren er vi oppe på Sørøya, på sommeren og høsten fisker vi på fjordene hjemme. Så her er det et grunnlag for å leve greit! At vi har et fiskemot-tak i Sørkjosen gjør det lett å levere fisken uten å måtte reise for langt, og vi får brukt de lokale ressursene, forklarer han.

Tom Vegard er tydelig når det kommer til hva som kan bevare fjordfisketradisjonene i regionen.

— Det aller viktigste er å få rekruttert ungdommen til kystfisket! Vi må vise at dette går ann å leve av. Da jeg var ung var det en del sjarkfiskere i bygda, men det var liksom sjarkfiskerne. Så ikke for meg at jeg kunne komme dit, sier han og ler.

Det er alltid plass til de som har lyst til å prøve seg som fjordfisker.

— Vi yrkesfiskere har en god mulighet til å være med å bidra og hjelpe de som har lyst til å begynne, sier han.

I tillegg til rekruttering er det viktig at at fiskeplasse blir ivaretatt, både for kystfiskeæringen og fisken i fjordene.

— Vi må ha fiskeplasser i fjorden, og de må få være i fred. Fjordene våre er ganske stor, men likevel er det få plasser som villfisken trives og disse må vi bevare, sier han.

En lokalbefolkning som er glad i havet.

Tom Vegard sier at tror det er en enkel grunn til at folk bosetter seg der de gjør.

– Jeg tror egentlig de aller fleste som bor langs fjorden elsker fjorden, og de liker å være på havet. Enten det er å kose seg med å tenne bål i fjæra, fiske og koke småsei eller med fisker som yrke. Bare se hvor mange båter som ligger i havna! Et fåtall av disse er fiskebåter. Det er fordi de elsker å være på havet! Det er kanskje en klisje, men havet gir! Sier han avslutningsvis og ler.

Foto: Nina Storm

DET EIERLØSE SØPPELET:

Friluftsliv og miljø Naturvernforbundet

Kvikklunsj på avveie

Nordmenns forbruk skaper mye avfall, både fra næringslivet og når vi er på tur. Alt fra brusflasker til sjokoladepapir til tau og garnrester kan bli liggende igjen etter en hyggelig tur ute. Det er ikke noe forskjell på det som faller ut av kjøretøyet, bukselomma eller blir skylt i do - felles er at det ender på avveie.

Plastforsøpling er en av verdens raskest voksende miljøproblem. Det truer alt dyreliv så vel som menneskers helse. Vi produserer og forbruker mye mer avfall og emballasje enn vi klarer å håndtere.

Det får naturen og havet svi for. Når slikt søppel havner på avveie er søppelet blitt eierløst. Det meste er laget av plast som ikke vil råtne i naturen.

Nordreisa er en allsidig kommune med mye vakker natur og folk som ferdes i den, helt fra vidda til ute i fjorden. Naturen har en stor verdi for oss og gir oss mye glede og rekreasjon.

Naturvernforbundet er opptatt av et felles ansvar for å holde naturen i Nordreisa ren. Vi må bli mye flinkere å ta vare på det vi har og rydde opp når vi ser at det ligger søppelløst i naturen, og på bakken. Det er viktig at vi ser den naturlige balansen og føler eierskap til naturen, og rydder opp når vi ser søppel og rot – uansett om søpla ligger sentrumsnært eller på vidda.

“

Plastforsøpling er et av verdens raskest voksende miljøproblem.

Rydding er en fin aktivitet å gjøre sammen, samtidig som man gjør noe godt for nærmiljøet og naturen.

Ta med deg foreningen, idrettslaget, vennegjengen eller familien og arranger din egen rydde-dugnad.

Lag et arrangement på sosiale medier og ta kontakt med Naturvernforbundet i Nordreisa eller andre organisasjoner og spør om de vil være medarrangør. La arrangementet ditt nå ut til flere!

Plukk det du kan - gi varsel om du finner forsøpling.

Dersom du ser søppel på avveie i naturen i mengder som du ikke klarer å plukke opp, kan du enten registrere det på ryddenorge.no eller du kan varsle til kommunen.

Du kan også varsle det i avisen og dele bilder, slik at vi sammen kan skape god holdning til søppel og naturbruk!

Foto: Maja Bernhoff

Foto: Maja Bernhoff

”

Det er viktig at vi ser den naturlige balansen og føler eierskap til naturen

ryddnorge.no

Rydding kan gjøres i liten eller stor skala. Ta med en søppelpose på tur og plukk det du kommer over.

- Velg en strand eller område som må ryddes. Sjekk med kommunen eller på ryddenorge.no om noen har registrert et sted som trenger opprydning.
- Kontakt Avfallsservice og hør om de kan hente søpla, eller om søpla må leveres et spesifikt sted. PS. Har du ikke en avtale, må du betale for å levere søpla.
- Ta med søppelsekker, hansker, varme klær og venner - og plukk.
- Registrer ryddinga på ryddenorge.no

Steinsvik. Foto: Nina Storm

Reisafjorden. Foto: Nina Storm

**Reisa
nasjonalpark**

Reisafjorden

- Ráisavuotna på nordsamisk og Raisinvuono på kvensk

- Finnes her
- Den er akkurat passe stor
- Er vernet og det er viktig
- Kan brukes og nytes av alle